

A 4124

Kuſe A B D = raamat.

Tartus.

Trükitud J. Mäeſepp'a raamatukaupluse kulguga.

1910.

Kuſe
A B D - raamat.

Tartu tsensuri
arhiivist 1914.

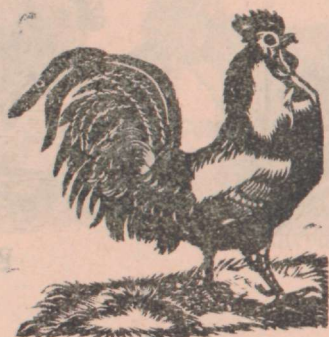
Tartus.
Trükitud S. Mäeſep'p'a raamatukaupluse kuluga.
1910.

1812
JANUARI-1812

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

25840

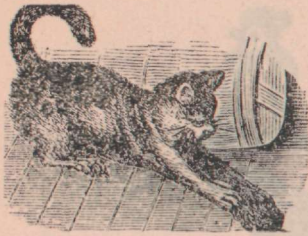
Trükitud Schnakenburg'i trükitöjas, Tartus.

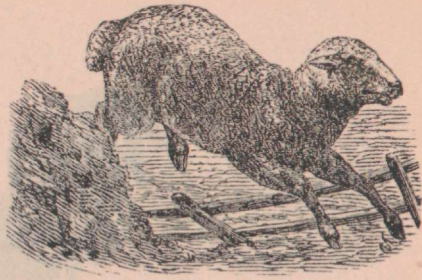
Kuff, ja kõvernokka lind,
Arata unest wara mind,
Küll ma siis õppides kiidan sind.

a b d e g h i j k l m n o p
r s f t u w ä ö õ ü
A B D E G H
I J K L M N
P R S T U W
A B C D E F
G H I J K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z

Kats.

Lammaš.

1.

a e i o u

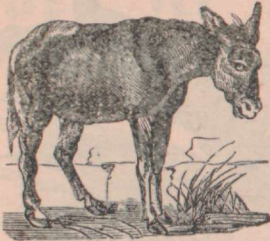
a e i o u

o a u e i j o

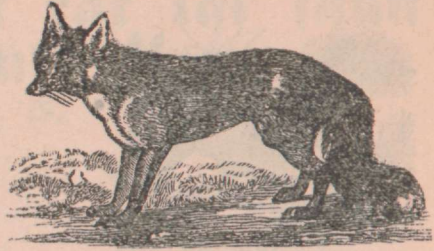
u o u ai n

oi o en on an

ni na am um.

Gesel.

Rebane.

2.

j m n l

j m n l

ma me la le

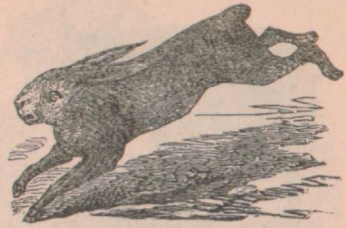
iu nuu ja no

la na nu nu

nael aim!

Draw.

Tänes.

3.

r w s f
r w s f

r a w s l m s i n o e
 naer wai sai u woi
 an sein lai on loss.

4.

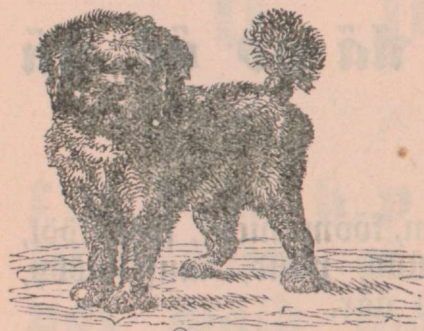
Hiired.

t d b p
t d b p

f m r t n st t s d ni na

saks see ta rat lai saun
sul rul muld arm lust.

5.

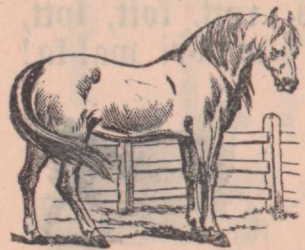

Roer.

h g j k

h. g j k

g l f b h m n i t p arm luud
saun ja hang luts õun sai
saks paks wai aun leib!

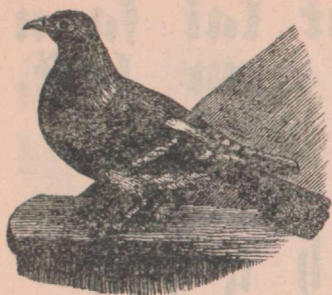
Sobune.

6.

ä ö ö ü

ä ö ö ü

a l õ u ü ö s e g l m n r
piits lõi hull kurb o õhk
nool hand mees l m n o

Luwikene.

7.

ää öö öö üü

äär, wäär, fäär, rööm, fööm, mööt, sööt, fööt,
lööt, müür, [nüüd, süüd, püüd, must nõöp,
uus äär.

8.

rr ll mm nn fs tt ff pp

wurr, mürr, firr, furr, toll, loll, küll, tamm,
famm, fonn, önn, lass, fass, rott, fott, lott,
tiff, töt-ta et-te! lük-ka fin-ni! mää-ri wak-ka!

9.

ae ea eu ue oe

Kana.

aeg, aed, waew, faew, laew, hea, pea, tead,
head, teod, teod, loed, moed, poeg, fass löi
foera, kirp kar-gas, pulk suns.

10.

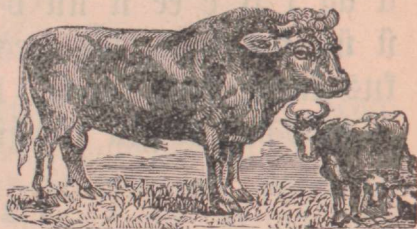
b **p** **h**
b *p* *h*

t s d w h p b h p b ui
tuid tuim ei leib hein ai
pai waid wait, pai eit!

pai eit!

11.

f **j** **g**
f *j* *g*

Härg.

h d f g j t al alg ja jah wai
wait af wak aeg aed us, kus on wait?

kus on wait?

jalg, ja, jah, noh, jõi, jäi, tu-ri, ka-bi, jälg,
j k l t e u, suk-su, tule! härg, järk, ka b d
e g h i j k l m n o p r s s t u w ä ö ü.

Lõwi.

12.

a aa i ii e ee u uu o oo ä ää õ õõ ö öö
ü üü kas kaas, kes kees, mis siis, pits piits,
kus kuus, ko-li koo-li, kä-rin kää-rin, mõ-du
mõõ-du rõ-gin rõõ-gin, mü-din küü-din.

13.

m mm u uu l ll p pp r rr k kk t tt s ss
ss la-mas lam-mas, sama sam-mas, ka-na
kan-na, li-na lin-na, ka-li kal-li, ta-li tal-li,
ka-pi kap-pi, ke-pi kep-pi, wa-ras war-ras, kofk
ko-ka, tutt tu-ti, sa-si sas-si, kas kass.

14.

L O

W S

Laps õpib lugema.

Lee-na män-gib ti-te-ga. D-ja we-si on ma-
 dal. Saar on me-res ja saa-re puu on kõ-wa.
 Uur tik-sub tas-kus. Laew on me-re peal.
 Wil-lem on laisk ja hoo-le-tu. Kii-a linn
 sei-sab Dii-na jõe ää-res. Kain löi oma
 wen-na Na-be-li ma-ha.

Armasta oma ligemist, kui iseennast.

15.

U H I K

U-du wa-ob maha. Jü-ri pe-seb saa-ni. Kaa-
 rel u-jub wä-ga heas-te, a-ga Hans ei os-ka
 su-gu-gi u-juda. Hind-rik män-gib pal-li-ga,
 a-ga Ju-han puust ho-bu-se-ga. E-ma arm
 ja i-sa hool. Ju-ba nä-gin uut kuu-be. D-ras
 kas-wab hal-jen-da-des. Mi-nu o-nu on wä-ga
 ri-kas mees. Je-sus on Ju-ma-la poeg. Kes
 te-gi, i-se tegi.

Linnud lendavad kõrges taewa all.

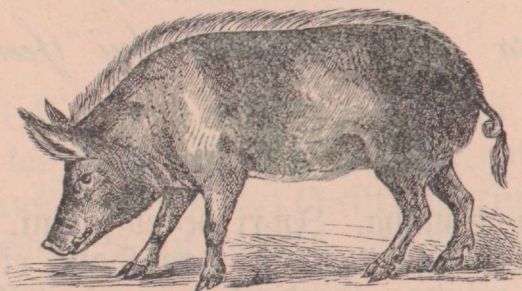
16.

G_g I R_r K

Gloo-bus on maa kuu. Gol-ga-ta on pü-
ha paik. Kaks nän-gub. Koer hau-gub. Kell
lööb kaks. Kurt ei kuu-le. Ka-li on ha-pu.

17.

S_s T R_r R

Si-ga. Siga.

Sant lau-lab. Supp kon soe. Sääst pi-ri-
seb. Suits teeb sil-mad hai-geks. Kein kün-
nab. Kastr angub. Ke-ba-ne on ka-wal
loom.

Laps ja sokukene.

Tere, tere, sokukene?

„Sumaleme, herrakene.“

Kuhu ja lähed, sokukene?

„Westile, westile, herrakene?“

Kudas ja jahwad, sokukene?

„Suuga, juuga, herrakene!“

Kuda ja taod, sokukene?

Sarwedega, sarwedega, herrakene!

Kudas ja pühid, sokukene?

„Habemega, habemega, herrakene!“

Mis ja sööd, sokukene?

„Misu leiba, nisu leiba, herrakene!“

Kudas ja karjud, sokukene?

„Kõki, möki, herrakene!“

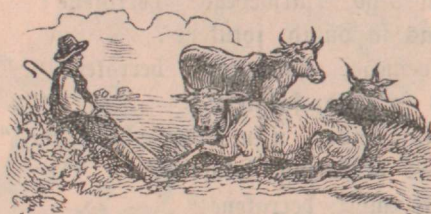
D=ratw on üks ke-na loom. Nool len=dab. Ho-bu=ne
on köi-ge i-lu-sam ma=ja e-la=jas. Härg kün=nab
põldu. Ma-ga lap=su=ke, kui tae=wa tal=le=ke. Gloo=
bus on maa ku=ju. Do=nau jö=gi on suur ja lai.
El-la nu=tab kan=ges=ti. Zü=ri lo=eb lau=lu raa=ma=tut,
a=ga Ma=ti män=gib wäik=se kas=si põ=ja=ga.

Tiiu tafane ja helde.

Üks, kaks, kolm,
Nagu tuht ja tolm
Nuttan üle rohu,
Kasja läbi õhu,
Läbi tulest ja weest —
Eest, mehed, eest!

Wäike Willem sõidab hobuse seljas.

Lapsed karjas.

Laul kariasest.

Ma olen väike karjane,
Mul loodud laulja keel,
Eest laulan kui üks looke
Ja rõõmus minu meel.

Ma waatan taewa ülesse,
Siis tuleb meelde see,
Et seal üks hea karjane,
Ma tema tallele.

Sind, kallid taewa karjanè,
Ma tänan südamest
Et hoiad, kaitset heldeste
Mind oma tallekest.

Paluja lapsuke.

Lapse hommiku palwe.

Sinu nimel, oh Issand Jeesus, tõusin ma sel päewal üles. Oh hoia ja kaitse mind ka sel tänasel päewal. Sa oled mind ära lunastanud; hoia ja kaitse minu hinge kõige kurja eest, et ma wõiksin Sinu sõnakuulelik laps olla ja Jumala kartuses suuremaks kaswada, nii et ma Sinu ja kõige inimeste ees armas oleksin. Amen.

Wiisil: Jumal maa ja taewa Looja.

Sinu nimel ärkan üles,
Sulle laulan kiitust ka.
Kanna oma armu süles
Issand, mind sel päewal Sa,
Sina minu Jeesuke.
Mina sinu lapsuke.

Sööma ajal.

Enne sööma.

Kõikide filmad lootwad, Issand Sinu pääle ja Sina annad neile nende rooga omal ajal. Sina teed lahti omad helded ja rohked käed ja täidad kõik, mis elab, hea meelega.

Issand Jumal ja taewane Isa! Õnnista neid sinatseid oma andeid, mis meie Sinu rohkest armust vastu wõtame ja wii meid wiimaks oma taewa lauale, mis Sa meile oled töötanud, Jესuse Kristuse meie Issanda läbi. Amen.

Witsil: Gota meid ja õnnista.

Sinu poole tõstame
Silmad, helde Jესuse:
Õnnista, mis andnud Sa,
Meile oma armuga.

Pärast sööma.

Tänage Issandat, sest Tema on hea ja Tema helgus kestab igaweste. Meie täname Sind, oh Issand Jესus, selle söögi ja joogi eest, mis Sa meile armust jagad. Oh sööda siis ka meie hinge oma taewa manna. Amen.

Witsil: Mu süda ärta üles.

Au andkem Jumalale,
Weel laulgem kiites Talle.
Kes jälle heldust näitnud,
Ja meie kõhub täitnud.

Oh Jumal, Sinu sõna,
See magus hinge manna,
Ka meie hinged toitku,
Meid õige tee pääl hoidku.

Õhtu palwe.

Kes Jესuga lääb magama,
See tõuseb üles rõõmuga.

Mina tänan Sind, armas taewane Isa, et Sa mind sel päewal armulikult oled hoidnud ja kaitsnud. Anna mulle kõik mu patud andeks, mis ma täna olen teinud, ja Sind seega kurwastanud ning ära waata mitte nende pääle. Oh Jესus! Sinu hooleks annan

ma emast ka sellel tulewasel ööl. Hoia ja kaitse mind, et ma rahuliste wõin magada ja Sind kiites ja tänades homme jälle üles tõusta. Sinu hoole alla annan ma oma ihu ja hinge, oma wanemaid ja omaksid, ning kõike ristirahwast. Amen.

Witsil: Jeesus, tule minule.

Pane mind nüüd warjule
Oma tiiva alla Sa,
Siis wõin ilma nureta
Une woodis puhata.

Sinu taenlas hingata
On küll õnnis asi see,
Sest et Sa siin omaksid,
Kaitsedes ei wäsiigi.

Jää siis süda rahule,
Jeesus wõtab kaitseada.
Tema armu tiiva all
Wõid ja rahu maitseada.

Meie ristiusu õpetuse wiis peatükki.

Esimene peatükk.

Jumala kümnest käsust.

Esimene käsk.

Mina olen Issand sinu Jumal, sul ei pea mitte teisi jumalaid olema minu kõrwal.

Mis see on?

Meie peame Jumalat üle kõige asjade kartma, armastama ja tema peale lootma.

Teine käsk.

Sina ei pea Issanda oma Jumala nime mitte ilma asjata suhu wõtma; sest Issand ei jäta seda nuhtlemata, kes tema nime kurjaste pruugib.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja auustama, et meie tema nime juures mitte ei nea, ei wanuu, ei lausu, ei waleta ega peta; waid et meie seda kõige häda sees appi hüüame, palume, kiidame ja täname.

K o l m a s k ä s k.

Sina pead pühapäewa pühitsema.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie jutlust ega Jumala sõna ei põlga; waid et meie seda pühaks peame, heal meelel kuuleme ja õpime.

N e l j a s k ä s k.

Sina pead oma isa ja oma ema auustama, et sinu käsi hästi käib ja sina laua elad maa peal.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma wanemaid ja isandaid ei põlga ega wihasta; waid et meie neid auustame, neid teenime, nende sõna kuuleme ja neid armsaks ja kalliks peame.

W i i e s k ä s k.

Sina ei pea mitte tapma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise ihule ühtegi kahju ega kurja ei tee; waid et meie teda aitame ja temale head teeme kõiges ihu hädas.

K u u e s k ä s k.

Sina ei pea mitte abielu rikkuma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie lastaste ja puhtaaste elame kõnedes ja tegudes; ja et igaiüks peab oma abikaasab armastama ja auustama.

Seitsmes käss.

Sina ei pea mitte warastama.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise raha ehk wara ei wõtta, ei ka kawala kauba ega petise tööga eneste poole ei kisu; waid et meie tema wara ja peatoibust aitame kaswatada ja hoida.

Ahheksas käss.

Sina ei pea mitte ülekohtut tunnistama oma ligemise wastu.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise peale mitte kawalaste ei waleta, teda mitte ära ei anna, keelt ei pekja ega kurje kõnesid tema peale ei tõsta; waid et meie tema eest kostame, kõik head temast kõneleme, ja kõik asjad heaks kääname.

Üheksas käss.

Sina ei pea mitte hinustama oma ligemise koda.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise pärandust ehk koda kawalusega ei püüa ega õiguse nimel eneste poole ei kisu; waid et meie teda aitame, et tema seda enesele wõiks pidada.

Äümnes käss.

Sina ei pea mitte hinustama oma ligemise naist, sulast, ümmardajat, weisid ega münd, mis tema päralt on.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise naist, peret ega weisid ära ei awatele ega wägist ei wõta; waid et meie neid manitseme, et nemad paigale jääwad ja teewad, mis nende kohus on.

Mis ütleb üüüd Jumal kõigist neistinatist käskudest?

Tema ütleb nõnda: Mina Issand, sinu Jumal, olen üks püha wihaga Jumal, kes wanemate patud nuhtleb

laste kätte kolmandast ja neljandast põlvest saadik, nende kätte, kes mind wihtawad ; aga neile, kes mind armastawad ja minu käsud peawad, teen mina head tuhandest põlwest saadik.

Mis see on ?

Jumal ähwardab nihelda kõiki, kes neistfinatistid käskudest üle astuwad ; seepärast peame meie tema wiha kartma ja ei mitte nendefinaste käskude vastu tegema ; aga tema tõutab armu ja kõik head kõigile, kes need käsud peawad ! seepärast peame meie teda ka armastama, tema peale lootma ja hea meelega tema käsku mööda tegema.

Teine peatükk.

Pühast ristiusust.

Симене õpetus.

Loomisest.

Mina usun Jumala Issa, Kõigewägewama, taewa ja maa Looja sisse.

Mis see on ?

Mina usun, et Jumal mind ja kõik loomad on loonud, mulle ihu ja hinge, filmad, kõrwad ja kõik liikmed, mõistuse ja kõik meeled on annud ja weel hoiab ; peale selle riided ja kingad, söömise ja juomise, koha ja maja, naese ja lapse, põllu weised ja kõik wara, kõik ihu ja elu tarwidust ja toidust rohkesti ja igapäew annab ; ja kõige häda ja kurja eest hoiab ja kaitseb ; ja seda kõik teeb tema isalikust jumalikust armust ja heldusest, ja ei mitte seepärast, et mina seda wäärt ehk teeninud olen. Selle eest on minu kohus teda kiita, tänada, teenida ja tema sõna kuulda. See on tõesti tõsi.

Teine õpetus.

Sunnastamisest.

Mina usun Jeesuse Kristuse, Jumala ainusündinud Poja, meie Issanda sisse, kes on saadud Pühast Wai-

must, ilmale toodud neitsist Maariast, kannatanud Pontsiuse Pilatuse all, risti löödud, surunud ja maha maetud, alla läinud põrguhauda, kolmandal päeval jälle ülestõusnud suruist, üles läinud taewa, istub Sumala, oma kõigewägewama Isa paremal käel, sealt tema tuleb kohut mõistma elawate ja suruute peale.

Mis see on ?

Mina usun, et Jeesus Kristus, tõsine Sumal, omast Isast igaweste sündinud, ja ka tõsine inimene, neitsist Maariast ilmale toodud, minu Issand on, kes mind ärakadunud ja hukkamõistetud inimese on peastnud ja lunastanud, kõigest patust, surmast ja kuradi wäest, ei mitte kulla ega hõbedaga, waid oma püha kallil werega ja oma ilmasiüita kannatamise ja surmaga; et mina tema oma pidin olema, tema riigis tema all elama ja teda teenima igaweses õiguses, wagaduses ja õndsuses, nõnda kui tema on üles tõusnud surmast, elab ja walitseb igaweste. See on tõeste tõsi.

K o l m a s õ p e t u s .

Pühitsemistest.

Mina usun Püha Waimu sisse, üht püha ristikogudust, pühade ofasaamist, pattude andeksandmist, liha ülestõusmist ja igawest elu. Amen.

Mis see on ?

Mina usun, et mina omast meelest ja wäest mitte ei wõi Jeesuse Kristuse, oma Issanda, sisse uskuda ega tema juure jaada; waid Püha Waim on mind ewangeliumi läbi kutsunud, oma annetega walgustanud, õige usu sees pühitseunud ja hoidunud; nõnda kui tema kõik püha ristikogudust maa peal kutsub, kogub, walgustab, pühitseb ja Jeesuse Kristuse juures õige ja ainu usu sees hoiab; sessamas ristikoguduses tema minule ja kõigile usklikelele igapäew kõik patud rohkeste andeks annab, ja wiimisel päewal mind ja kõik surunud ülesäratab, ja minule, kõige usklikeudega Kristuses, igawese elu annab. See on tõeste tõsi.

Kolmas peatükk.

Püha Meie Isa palwe.

Meie Isa, kes sa oled taewas, pühitsetud saagu sinu nimi, sinu riik tulgu, sinu tahtmine sündigu, kui taewas, nõnda ka maa peal, meie igapäewast leiba anna meile tänapäew, ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglastele; ja ära saada meid mitte kiusatuse sisse, waid peasta meid kurjast ära; sest sinu päralt on riik ja wägi ja auu igaweste. Amen.

Esimehed palwe sõnad.

Meie Isa, kes sa oled taewas.

Mis see on?

Jumal tahab meid seeläbi armulikult kutsuda, et meie peame uskuma teda meie õige Isa ja meid tema õiged lapsed olewat; et meie julgeste ja kindla lootusega teda peame paluma, nõnda kui armad lapsed oma armast isa paluwad.

Esimehe palwe.

Pühitsetud saagu sinu nimi.

Mis see on?

Jumala nimi on küll iseenesest püha; aga meie palume seßsinases palwes, et ta ka meie juures saaks pühitsetud.

Kutbas sünnib see?

Kui Jumala sõna selgeste ja puhtaste õpetatakse ja meie ka pühaste kui Jumala lapsed seda mööda elame; siis aita meid, armas taewane Isa! Aga kes teist wiisi õpetab ja elab, kui Jumala sõna õpetab, see ei pühitse mitte meie seas Jumala nime; selle eest hoiame meid, armas taewane Isa!

Teine palwe.

Sinu riik tulgu.

Mis see on?

Jumala riik tuleb küll ilma meie palweta iseenesest; aga meie palume seßsinatses palwes, et ta ka meie juure tuleks.

Kuidas sünnib see?

Kui taewane Isa oma Püha Waimu meile annab, et meie tema püha sõna tema armu läbi usume ja Jumala meele pärast elame siin ajalikul ja seal igaweste.

R o l m a s p a l w e .

Sinu tahtmine sündigu, kui taewas, nõnda ka maa peal.

Mis see on?

Jumala hea ja armuline tahtmine sünnib küll ilma meie palweta; aga meie palume seßinases palwes, et ta ka meie juures sünniks.

Kuidas sünnib see?

Kui Jumal kõik kurja nõu ja tahtmist rikub, ja keelab neid, kes meid ei taha lasta Jumala nime pühitseda ega tema riiki meie juure tulla, kui on kuradi, maailma ja meie liha tahtmine; waid kinnitab ja hoiab meid kindlaste oma sõnas ja usus meie otsani; see on tema armuline ja hea tahtmine.

R e l j a s p a l w e .

Meie igapäewast leiba anna meile tänapäew.

Mis see on?

Jumal annab igapäewase leiba küll ilma meie palweta kõigile kurja inimestele; aga meie palume seßinases palwes, et tema meile annaks jeda mõista ja tänuga wastu wõtta meie igapäewast leiba.

Mis on igapäewane leib?

Kõik mis meie ihu toiduseks ja ülespidamiseks tarwis lähed: söömine, joomine, riided, kingad, koda, maja, põld, weised, raha, wara, waga abikaasa, wagad lapsed, waga pere, wagad ja truud ülemad, hea walitsus, hea ilm, rahu, terwis, auus elu, head sõbrad, truud naabrid, ja muud niisugused asjad.

Wies palwe.

Ta anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglastele.

Mis see on?

Meie palume sešsinatses palwes, et taewane Iſa mitte ei tahaks waadata meie pattude peale ega nende pärast meie ſeda feelda, mis meie palume; ſeft meie ep ole ſeda mitte wäärt, mis meie palume, ega pole ſeda ka mitte teeninud; waid tema tahaks meile ſeda kõik armuſt anda, ſeft et meie igapäew palju pattu teeme ja küll ſelget nuhtluſt teenime; ſiis tahame meie ka ſüdameſt andeks anda ja heal meel el head teha neile, kes meie waſtu eſſiwad.

A u u e s p a l w e.

Ja ära ſaada meid mitte kuſatufe ſiſſe.

Mis see on?

Sumal ei kuſa küll kedagi, ega meie palume ješſinaſes palwes, et Sumal meid tahaks hoida ja ülles pidada, et kurat, maailm ja meie liha meid ei peta ega ſaada ebauſu, meelearahetumife ja mõne muu suure patu ja häbi ſiſſe; ja kui meid ſeega peaks kuſatama, et meie kummatagi wiimſelt ära wõidame ja wõimufi ſaame.

S e i t s m e s p a l w e.

Waid peaſta meid ära kurjaſt.

Mis see on?

Meie palume ſešſinatſes palwes kui ühel hoobil, et taewane Iſa meid tahaks peaſta kõiksugufeſt ihu ja hinge, warandufe ja auu kahjuſt; ja wiimaks, kui meie ſurma tunnife tuleb, õndsſa otſa meile anda ja armuga ſeſſinaſeſt häbaoruſt enefe juurde taewa wõtta.

W i i m ſ e d p a l w e ſ ö n a d.

Seft ſinu päralt on riik ja wägi ja auu igaweſte. Amen.

Mis on aamen?

See on, et mina pean kindlaſte uſkuma, et taewane Iſa meie palwed heldeſte on waſtu wõtnud ja kuulnud; ſeft et tema iſe meid on käſkinud nõnda paluda ja töötanud, et tema meid tahab kuulda. Amen, aamen, ſee on: jah, jah, ſee peab tõeſte nõnda ſündima.

Keljas peatüft.

Püha ristimise sakrament.

1. Mis on ristimine?

Ristimine ei ole mitte paljas west, waid niisugune west, mis Jumala käsus on seatud ja Jumala sõnaga ühte pandud.

Mis Jumala sõna see on?

Kui meie Issand Jeesus Kristus ütleb Matieuse raamatu wiimses peatükis: Minge ja tehke jüngeriks kõik rahwad, neid ristides Issa ja Poja ja Püha Waimu nime sisse.

Mis annab ehk saadab ristimine?

Tema saadab pattude andeksandmist, peastab ära surmast ja kuradist, ja annab igawest õndsust kõigile, kes usuvad, nõnda kui Jumala sõnad ja tõutused kuulutawad.

Misugused on need Jumala sõnad ja tõutused?

Kui meie Issand Jeesus Kristus ütleb Markuse raamatu wiimses peatükis: Kes usub ja keda ristitakse, see peab õndsaks saama, aga kes ei usu, seda peab hukka mõistetama.

3. Kuidas võib west nii suuri asju teha?

West ei tee seda tõesti mitte, waid Jumala sõna, mis weega ja wee jures on, ja usk, mis sedasama Jumala sõna wee sees usub; sest ilma Jumala sõnata on west paljas west, ja ei mitte ristimine; aga Jumala sõnaga on ta ristimine, see on üks eluwesti täis armu ja uuesündimise pesemine Püha Waimu sees, kuida püha Paulus ütleb Tiituse raamatu kolmandas peatükis: Jumal on meid õndsaks teinud uuesündimise pesemise ja Püha Waimu uuendamise läbi, keda tema on wälja walanud meie peale rohkestes Jeesuse Kristuse meie Snnistegija läbi, et meie, tema armu läbi õigeks tehtud, igawese elu pärijaks pidime saama lootuse järele: see on ustaw sõna.

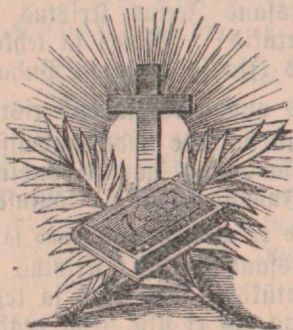
4. Mis tähendab niisugune weeristimine?

See tähendab et Wana Madam meie sees igapäewase kahetsmise ja patustpöörmise läbi peab ära nputatud saama ja surema, kõige pattude ja kurja hinudega, ja igapäew jälle

ette tulema ja üles tõusma uus inimene, kes õiguses ja puh-
tuses Jumala ees peab igaweste elama.

Kus see on kirjutatud ?

Püha Paulus ütleb omaš raamatus Rooma rahwale
kirjutatud, kuendas peatükis: Meie oleme Kristusega maha
maetud ristimise läbi surma sisse, et otsegu Kristus on üles
äratatud surnuist Jsa auu läbi, meie ka nõnda peame uues
elus käima.

Viies peatükk.

Püha altari sakrament.

1. Mis on altari sakrament?

See on meie Issanda Jeesuse Kristuse tõsine ihu ja
weri, leiva ja wiina all meile ristirahwale süüa ja juua,
Kristuse enese seatud.

Kus see on kirjutatud ?

Nõnda kirjutawad pühad ewangelistid Matteus, Mar-
kus, Luukas ja püha Paulus :

Meie Issand Jeesus Kristus sel ööl, kui teda ära
anti, wöttis leiva, tänas murdis ja andis oma jüng-
ritele ja ütles : „Wõtke, sööge, see on minu ihu, mis
teie eest ära antakse; jeda tehke minu mälestuseks !“

Selsamal kombel wöttis tema ka karika pärast õh-
tuspömaaega, tänas ja andis oma jüngritele ja ütles :

„Wõtte ja jooge kõik sealt seest; seehinane karikas on uus seadus minu weres, mis teie eest ära walatakse pattude andeksandmiseks; seda tehke nii mitu korda, kui teie sest joote, minu mälestuseks!

2. Mis kasu on meil seesugusest sõnnisest ja joomisest?

Seda näitawad meile need sõnad: „Mis teie eest antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks;“ see on, et meile sakramendis pattude andeksandmist, elu ja õndsust nende sõnade läbi antakse; sest kus pattude andeks andmist on, seal on ka elu ja õndsust.

3. Kuidas wõib ihulik sõõmine ja joomine niisugusid suuri asju teha?

Sõõmine ja joomine ei tee seda tõeste mitte, waid need sõnad: „Mis teie eest ära antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks;“ need sõnad on ihuliku sõõmise ja joomisega ühes ülem ast sakramendis; ja kes neidsamu sõnu usub, sel on, mis nemad tunnistawad: pattude andeksandmine.

4. Kes wõtab auusaste seehinase sakramendi wastu?

Paastuda ja ihu poolest ennaft walmistada, on küll üks kaunis wäljaspidine kombe; aga see on dieti ja hästi walmistatud, kes neid sõnu usub: „Mis teie eest antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks;“ aga kes neid sõnu ei usu, ehk kassipidi mõtleb, see ep pole mitte wäärt ega hästi walmistatud, sest see sõna: „Teie eest!“ nõuab selgeid usklikka südameid.

Gesti kirjutuse tähed.

Aa Bb Dd Ee. Gg Hh Ii
Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp
Rr Ss Tt Uu Vv
Ää Öö Üü

Anna, Eeva, Hans, Ilma,
Jaan, Kai, Liina, Mall,
Noora, Olga, Pärt, Rein,
Siim Tammi, Uusi, Wiis.
Äär on ilus. Öö on pime.

Üüri maja.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10.

Ladina keele tähed.

Aa Bb Cc Ch ch Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk

Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Xx Yy Zz Ää Öö Üü

Æ æ Œ œ Š š Ž ž Š š Ž ž Ū ū

Xx Yy Zz Ää Öö Üü

Æ æ Š š Ž ž Ū ū

Kirja märgid.

, komma, lühike kinnipidamise märk. — ; semikoolon, pikem kinnipidamise märk — : kolon, näituse märk. — . punkt, lõpumärk. — ? küsimise märk. — ! õhkamise märk. — „ " jutumärgid. — () [[klambrid, sulgumise märgid, mille wahete seletaw sõna ehk ütetus pandakse. — ' kustutusmärk. — — mõtlemise märk. — - ehk ühenduse ehk lahutuse märk. — .: fordajad märgid, mis sõna ehk ütelist, mille järel nad seisawad, weel teist korda käsivad lugeda ehk laulda — * † tähenduse märgid, mis selle sõna juurde pandakse, millest wäljaspool kõnet pikemalt tahetakse rääkida. — § paragrahw ehk jaomärk.

Wõerad tähed.

C c (tse) räägitakse kui pehme „t“: Carl, Columbus, Cook; aga a, i, ä ees kui „tse“: Cilicia, Cedri-puu, Sicilia, Cäsarea.

Ch ch (tse-ha) räägitakse kui kõwa „ha“, sõna alguses ka kui „t“: Koch, Chaldea, Chiwa, Kristus.

F f (ehw) räägitakse kui kõwa „W“: Friedrich, Geografia.

Z z (tset) räägitakse kui kõwa „tš“: Zoologia, Zion, Zeitung.

V v (fau) räägitakse muus keeltes kui „w“: Victor, Venus; aga Saksakeeles kui „f“: Vater, vermeiden.

Sch sch (es-tse-ha) heli ei ole võimalik tähtedega tähendada, seda peab õppijale suu sõnaga ette räägitama. Schiller, Schlüsselburg.

Qu qu (ku) räägitakse kui „kw“: Quinte, Quater, Quartett.

X x (iks) räägitakse kui „ks“: Alexander, Sextus.

Y y (ipšilon) loetakse wahest kui „i“: Lady, July, Juny, wahest kui „ü“: kyna, hyawä; sõna alguses, täishealeliste ees, kui „j“: Yukatan, York.

Rehkendusmärgid.

+ (plus) kokkuarvamise märk; 6+2 tähendab kuus ja kaks.

— (minus) mahaarvamise märk; 9—3 tähendab 9-stast wõta 3 ära.

× kaskwatamise märk; 5×4 tähendab 5 korda 4.

: jagamise märk: 10 : 2 tähendab 2 on 10 sees.

= wõrdlemise märk; 5+3 = 8 tähendab 5 ja 3 on 8 ehk 10—3 = 7 täh. 10-nest 3 ära jääb 7; 5×5 = 25 tähendab 5 kord 5 on 25; 20 : 4 = 5 täh. 4 on 20 sees 5 korda.

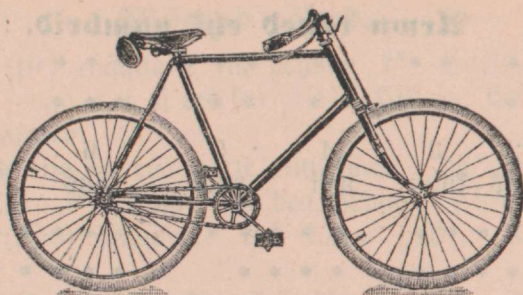
Arwu tähed ehk numbrid.

	*	*	*	*	*	*	*	*	*
	*	*	*	*	*	*	*	*	*
1	2	3	4	5	6	7			
üks	kaks	kolm	neli	viis	kuus	seitse			
	*	*	*	*	*	*	*	*	*
	*	*	*	*	*	*	*	*	*

	8			9			10		
	kahesa			üheksa			kümme		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

Ladina numbrid.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX				
13	14	15	16	17	18	19	20				
XXI	XXX	XL	L	LX	LXX	LXXX	XC	C			
21	30	40	50	60	70	80	90	100			
CC	CCC	CD	D	DC	DCC	DCCC	CM	M			
200	300	400	500	600	700	800	900	1000			

Jalgratas.

Wene keele tähed.

Trüki-tähed.
Suured, Väikesed.

Kirjatähed.
Suured, Väikesed.

Kõla.

Nimi.

A

a

A

a

a

a

Б

б

B

b

be

be

В

в

B

b

w

we

Г

г

G

g

g

ge

Д

д

D

d

d

de

Е

e

E

e

je

e

Ж

ж

Ж

ж

sh

she

З

з

Z

z

s

se

И

и

U

u

i

i

I

i

I

i

i

i

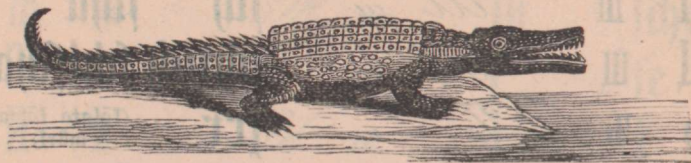
К	К	<i>K</i>	<i>k</i>	k	ka
Л	Л	<i>L</i>	<i>l</i>	l	el
М	М	<i>M</i>	<i>m</i>	m	em
Н	Н	<i>N</i>	<i>n</i>	n	en
О	О	<i>O</i>	<i>o</i>	o	o
П	П	<i>P</i>	<i>p</i>	p	pe
Р	Р	<i>R</i>	<i>r</i>	r	rr
С	С	<i>S</i>	<i>s</i>	ſ (tōwa)	ess
Т	Т	<i>T</i>	<i>t</i>	t	te
У	У	<i>U</i>	<i>u</i>	u	u
Ф	Ф	<i>F</i>	<i>f</i>	wh	ehw
Х	Х	<i>H</i>	<i>x</i>	hh (tōwa)	hha
Ц	Ц	<i>C</i>	<i>u</i>	ts	tse
Ч	Ч	<i>C</i>	<i>c</i>	tsh	tſche
Ш	Ш	<i>Sh</i>	<i>sh</i>	ſch	ſcha
Щ	Щ	<i>Sh</i>	<i>sh</i>	ſchſch	ſchſcha
Ъ	Ъ	<i>T</i>	<i>t</i>	jer	(tōlata tōwa- märſ)
Ы	Ы	<i>Ll</i>	<i>ll</i>	ōi	jerōi

Б	Ь	Ḃ	jeerj	(pehne mārj)
Ѣ	Ѥ	Ḅ	je	jätj
Э	Э	Ḅ	e	e
Ю	Ю	Ḅ	ju	ju
Я	Я	Ḅ	ja	ja
Ө	Ө	Ḅ	wh	whitaa
В	В	Ḅ	i	ischitsa
Й	Й	Ḅ	j	i-skratkoj

Wene artwufönad.

1 одинъ, одна, одно, 2 два, двѣ, 3 три, 4 четыре, 5 пять, 6 шесть, 7 семь, 8 восемь, 9 девять, 10 десять, 11 одиннадцать, 12 двѣнадцать, 13 тринадцать, 14 четырнадцать, 15 пятнадцать, 16 шестнадцать, 17 семнадцать, 18 восемнадцать, 19 девятнадцать, 20 двадцать, 30 тридцать, 40 сорокъ, 50 пятьдесятъ, 60 шестьдесятъ, 70 семьдесятъ, 80 восемьдесятъ, 90 девяносто, 100 сто.

1 одинъ, 2 два, 3 три.

Krokodil.

Saksa keeles juured trüki ja kirjutuse tähed.

Kirjutuse t. Trüki t. Gestik. t.

Kirjutuse t. Trüki t. Gestik. t.

A	A	A
B	B	B
C	C	C
D	D	D
E	E	E
F	F	F
G	G	G
H	H	H
I	I	I
K	K	K
L	L	L
M	M	M
N	N	N

O	O	O
P	P	P
Q	Q	Q
R	R	R
S	S	S
T	T	T
U	U	U
V	V	V
W	W	W
X	X	X
Y	Y	Y
Z	Z	Z

Saksa keeles teisjed trüki ja kirjutuse tähed.

Kirjutuse t. Trüki t. Geesti t.

Kirjutuse t. Trükit. Geesti. t.

<i>aa</i>	a	<i>a</i>
<i>bb</i>	b	<i>b</i>
<i>cc</i>	c	<i>c</i>
<i>dd</i>	d	<i>d</i>
<i>ee</i>	e	<i>e</i>
<i>ff</i>	f	<i>f</i>
<i>gg</i>	g	<i>g</i>
<i>hh</i>	h	<i>h</i>
<i>ijj</i>	i, j	<i>ij</i>
<i>kk</i>	k	<i>k</i>
<i>ll</i>	l	<i>l</i>
<i>mm</i>	m	<i>m</i>
<i>nn</i>	n	<i>n</i>

<i>oo</i>	o	<i>o</i>
<i>pp</i>	p	<i>p</i>
<i>qq</i>	q	<i>q</i>
<i>rr</i>	r	<i>r</i>
<i>ss</i>	s, s	<i>s, s</i>
<i>tt</i>	t	<i>t</i>
<i>uu</i>	u	<i>u</i>
<i>vv</i>	v	<i>v</i>
<i>ww</i>	w	<i>w</i>
<i>xx</i>	x	<i>x</i>
<i>yy</i>	y	<i>y</i>
<i>zz</i>	z	<i>z</i>

Üks - kord - üks.

1 ford	1 on	1	1 ford	2 on	2	1 ford	3 on	3
2 ×	1 =	2	2 ×	2 =	4	2 ×	3 =	6
3 ×	1 =	3	3 ×	2 =	6	3 ×	3 =	9
4 ×	1 =	4	4 ×	2 =	8	4 ×	3 =	12
5 ×	1 =	5	5 ×	2 =	10	5 ×	3 =	15
6 ×	1 =	6	6 ×	2 =	12	6 ×	3 =	18
7 ×	1 =	7	7 ×	2 =	14	7 ×	3 =	21
8 ×	1 =	8	8 ×	2 =	16	8 ×	3 =	24
9 ×	1 =	9	9 ×	2 =	18	9 ×	3 =	27
10 ×	1 =	10	10 ×	2 =	20	10 ×	3 =	30
1 ford	4 on	4	1 ford	5 on	5	1 ford	6 on	6
2 ×	4 =	8	2 ×	5 =	10	2 ×	6 =	12
3 ×	4 =	12	3 ×	5 =	15	3 ×	6 =	18
4 ×	4 =	16	4 ×	5 =	20	4 ×	6 =	24
5 ×	4 =	20	5 ×	5 =	25	5 ×	6 =	30
6 ×	4 =	24	6 ×	5 =	30	6 ×	6 =	36
7 ×	4 =	28	7 ×	5 =	35	7 ×	6 =	42
8 ×	4 =	32	8 ×	5 =	40	8 ×	6 =	48
9 ×	4 =	36	9 ×	5 =	45	9 ×	6 =	54
10 ×	4 =	40	10 ×	5 =	50	10 ×	6 =	60
1 ford	7 on	7	1 ford	8 on	8	1 ford	9 on	9
2 ×	7 =	14	2 ×	8 =	16	2 ×	9 =	18
3 ×	7 =	21	3 ×	8 =	24	3 ×	9 =	27
4 ×	7 =	28	4 ×	8 =	32	4 ×	9 =	36
5 ×	7 =	35	5 ×	8 =	40	5 ×	9 =	45
6 ×	7 =	42	6 ×	8 =	48	6 ×	9 =	54
7 ×	7 =	49	7 ×	8 =	56	7 ×	9 =	63
8 ×	7 =	56	8 ×	8 =	64	8 ×	9 =	72
9 ×	7 =	63	9 ×	8 =	72	9 ×	9 =	81
10 ×	7 =	70	10 ×	8 =	80	10 ×	9 =	90

10 ford 10 on 100.

10 × 100 = 1000.

10 × 1000 = 10,000.

10 × 10,000 = 100,000.

10 × 100,000 = 1,000,000.

ehf 1000 × 1000 = 1,000,000.

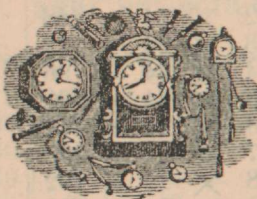
Suur üks-kord-üks.

1 forð 10 on 10	1 forð 13 on 13	1 forð 16 on 16
2 × 10 = 20	2 × 13 = 26	2 × 16 = 32
3 × 10 = 30	3 × 13 = 39	3 × 16 = 48
4 × 10 = 40	4 × 13 = 52	4 × 16 = 64
5 × 10 = 50	5 × 13 = 65	5 × 16 = 80
6 × 10 = 60	6 × 13 = 78	6 × 16 = 96
7 × 10 = 70	7 × 13 = 91	7 × 16 = 112
8 × 10 = 80	8 × 13 = 104	8 × 16 = 128
9 × 10 = 90	9 × 13 = 117	9 × 16 = 144
10 × 10 = 100	10 × 13 = 130	10 × 16 = 160
1 forð 11 on 11	1 forð 14 on 14	1 forð 17 on 17
2 × 11 = 22	2 × 14 = 28	2 × 17 = 34
3 × 11 = 33	3 × 14 = 42	3 × 17 = 51
4 × 11 = 44	4 × 14 = 56	4 × 17 = 72
5 × 11 = 55	5 × 14 = 70	5 × 17 = 85
6 × 11 = 66	6 × 14 = 84	6 × 17 = 102
7 × 11 = 77	7 × 14 = 98	7 × 17 = 119
8 × 11 = 88	8 + 14 = 112	8 × 17 = 136
9 × 11 = 99	9 × 14 = 126	9 × 17 = 153
10 × 11 = 110	10 × 14 = 140	10 × 17 = 170
1 forð 12 on 12	1 forð 15 on 15	1 forð 18 on 18
2 × 12 = 24	2 × 15 = 30	2 × 18 = 36
3 × 12 = 36	3 × 15 = 45	3 × 18 = 54
4 × 12 = 48	4 × 15 = 60	4 × 18 = 72
5 × 12 = 60	5 × 15 = 75	5 × 18 = 90
6 × 12 = 72	6 × 15 = 90	6 × 18 = 108
7 × 12 = 84	7 × 15 = 105	7 × 18 = 126
8 × 12 = 96	8 × 15 = 120	8 × 18 = 144
9 × 12 = 108	9 × 15 = 135	9 × 18 = 162
10 × 12 = 120	10 × 15 = 150	10 × 18 = 180

1	ford	19	on	19	1	ford	24	on	24	1	ford	50	on	50
2	×	19	=	38	2	×	24	=	48	2	×	50	=	100
3	×	19	=	57	3	×	24	=	72	3	×	50	=	150
4	×	19	=	76	4	×	24	=	96	4	×	50	=	200
5	×	19	=	95	5	×	24	=	120	5	×	50	=	250
6	×	19	=	114	6	×	24	=	144	6	×	50	=	300
7	×	19	=	133	7	×	24	=	168	7	×	50	=	350
8	×	19	=	152	8	×	24	=	192	8	×	50	=	400
9	×	19	=	171	9	×	24	=	216	9	×	50	=	450
10	×	19	=	190	10	×	24	=	240	10	×	50	=	500

1	ford	20	on	20	1	ford	25	on	25	1	ford	60	on	60
2	×	20	=	40	2	×	25	=	50	2	×	60	=	120
3	×	20	=	60	3	×	25	=	75	3	×	60	=	180
4	×	20	=	80	4	×	25	=	100	4	×	60	=	240
5	×	20	=	100	5	×	25	=	125	5	×	60	=	300
6	×	20	=	120	6	×	25	=	150	6	×	60	=	360
7	×	20	=	140	7	×	25	=	175	7	×	60	=	420
8	×	20	=	160	8	×	25	=	200	8	×	60	=	480
9	×	20	=	180	9	×	25	=	225	9	×	60	=	540
10	×	20	=	200	10	×	25	=	250	10	×	60	=	600

Mõistatused.

Tean kümme mõistatust ;
Kellel meele teravust,
Wagu hästi kõrwad kikki,
Annan nad kõik kümme tükki. —

1. Kus on hobune ohjata, mees piitsata, tee tolmuta ?
2. Kes on keeletu ja meeletu, aga ilmamaa rakendaja ?
3. Kes keerleb ja weerleb, ja kui otja saab, siis muneb ?
4. Kes on kõrgem kui kirik, madalam kui regi, mustem kui jüsi ja walgem kui lumi ?
5. Mis näeme meie iga päew, kuningas harwa, Jumal ei elades ?
6. Kas tead, mis nullas ei mädane, wees ei upu ja tules ei põle.
7. Kus teewad neli woodit, kaks näitawad tulb ja üks heidab peale ?
8. Kelle pää süüakse, nahk müüakse ja liha ei kõlba ?
9. Kes on seest siiru wiiruline, pealt kulla karwaline ?
10. Millas lähed must siga lauta ja ajab punased põrsad laudast wälja ?

Kind 10 kop.